

2. Детский психолог НЕ не рекомендует отдавать ребёнка в детский сад. Відновлено з: <http://www.doktorpapa.ru/2398>

3. Подгорелая Е. «Кому полезен детский сад, а кому – противопоказан. 7 типов детей» Відновлено з: <https://chips-journal.ru/reviews/komu-polezen-detskiy-sad-a-kakim-protivopokazan-7-tipov-detej>

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ**

УДК 355.233.1:355.457

Боровик Олег Васильович

доктор технічних наук, професор,

проректор з навчальної роботи

Національної академії Державної прикордонної

служби України ім. Богдана Хмельницького

Боровик Людмила Володимирівна

кандидат психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри загальнонаукових

та інженерних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної

служби України ім. Богдана Хмельницького

Актуальність дослідження. Під час професійної діяльності офіцерам-прикордонникам доводиться вирішувати велику кількість психолого-педагогічних завдань (ППЗ), зокрема таких, як проведення виховної роботи, професійної, гуманітарної, методичної підготовки з особовим складом прикордонного підрозділу з використанням різних форм, методів і засобів організація та проведення виховних і патріотично-виховних заходів, робота з місцевим населенням, формування позитивного морально-психологічного клімату в прикордонних колективах, запобігання виникнення конфліктних

ситуації та нестатутних відносин, робота з нелегалами, іноземцями, контрабандистами і представниками кримінальних угруповань, етичне спілкування в пунктах пропуску з особами, що легально перетинають кордон, уміле використання педагогічних методів психологічного впливу на підлеглих тощо. Вирішення усіх цих завдань потребує високого рівня психолого-педагогічної компетентності (ППК) офіцерів-прикордонників. У цьому контексті нагальною є потреба у вдосконаленні психолого-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності, у розробленні й впровадженні в освітній процес нових ефективних методичних систем підготовки прикордонних фахівців.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідженням питань вдосконалення психолого-педагогічної підготовки офіцерського складу та визначенням психологічних особливостей професійної діяльності військових займалось багато вітчизняних і зарубіжних науковців таких, як С. Білявець, Л. Боровик, К. Горбатько, М. Дьяченко, В. Журавльов, С. Максименко, О. Сафін, М. Томчук. О. Торічний та ін. Проведений аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних учених засвідчив недостатність розробки педагогічних умов ефективного формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників та можливостей їх реалізації в освітньому процесі вищого військового навчального закладу (ВВНЗ), що зумовило **мету наукової публікації**.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу наукових джерел, вивчення досвіду викладання загальновійськових і військово-спеціальних дисциплін, урахування експертної думки та результатів констатувального експерименту встановлено, що підвищенню ефективності процесу формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників сприятиме впровадження в освітній процес сукупності виділених педагогічних умов: 1) розвиток мотивації курсантів до навчання, до психолого-педагогічної підготовки і майбутньої професійної діяльності, їх позитивного ставлення до психолого-педагогічних знань, умінь, навичок; 2) виділення достатньої сукупності важливих та необхідних майбутньому офіцеру-прикордоннику психолого-педагогічних

знань та вмінь, котрі дозволили б йому здійснювати логічно обґрунтовані, правильні дії для вирішення ППЗ професійної діяльності; 3) активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників шляхом впровадження активних та інтерактивних методів і форм навчання у процес професійної підготовки й забезпечення взаємозв'язку загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін з повсякденною професійно-педагогічною діяльністю під час методичного стажування; 4) створення психологічно-позитивного клімату у навчальному середовищі; 5) забезпечення наукової та методичної підготовки науково-педагогічних працівників до формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників – цілісний, складний та неперервний процес, який передбачає спеціальну організацію освітнього процесу в системі їх професійної підготовки. Під час проведеного дослідження було розроблено комплекс заходів, реалізація яких забезпечувала впровадження в освітній процес педагогічних умов формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час професійної підготовки на прикладі навчання загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін, а саме:

1. Перша педагогічна умова – забезпечувалась проведенням мотиваційного тренінгу для курсантів академії з метою активізації мотиваційної особистісної сфери, формування розуміння важливості психолого-педагогічної підготовки для майбутньої професійної діяльності та готовності до впровадження набутих знань і вмінь у практику.

2. Відповідно до другої педагогічної умови проведено аналіз змісту дисциплін психолого-педагогічного та професійного спрямування і виокремлено оптимальну сукупність знань і вмінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності та вирішення відповідних ППЗ, що знайшло своє відображення у переопрацюванні робочих програм загальновійськових і військово-спеціальних дисциплін. Крім того, для забезпечення курсантів знаннями, що не увійшли до вдосконалених робочих програм у зв'язку з їх

часовою обмеженістю, розроблено і впроваджено відповідний факультатив, програма якого містила необхідний навчальний матеріал.

3. Третя педагогічна умова забезпечена розробленням методичних рекомендацій щодо впровадження активних та інтерактивних методів і форм навчання у процес викладання загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін та наданням їх кафедрам, що викладають зазначені дисципліни. Для забезпечення взаємозв'язку теоретичної підготовки з практичною розроблено методичні рекомендації майбутнім офіцерам-прикордонникам щодо проведення методичного (педагогічного) стажування на посадах начальників навчальних груп.

4. Відповідно четвертій педагогічній умові розроблено і успішно впроваджено особистісно-розвивальний тренінг для курсантів, метою якого була стимуляція емоційно-вольової сфери, формування готовності до активної пізнавальної діяльності, до використання набутих знань та вмінь у майбутній професійній діяльності, самоактуалізація особистості курсанта, формування рефлексивно-емпатійних здатностей, розвиток його особистісних якостей, важливих для ППК, що, в свою чергу, забезпечить психологічно-позитивний клімат навчального середовища. З урахуванням того, що налаштування морально-психологічної атмосфери колективу безпосередньо залежить від сприяння цьому процесу командирів відповідних підрозділів, то було розроблено програму їх цілеспрямованої підготовки, мета якої полягала у забезпеченні зазначеної категорії керівників знаннями про соціально-психологічні процеси у військових колективах, особливості міжособистісного спілкування, морально-ціннісний портрет психологічно і педагогічно компетентного керівника-командира.

5. Оскільки п'ята педагогічна умова передбачала цілеспрямовану роботу щодо підготовки наукового-педагогічних працівників ВВНЗ до формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників, для її забезпечення було розроблено та впроваджено програму відповідної підготовки викладачів, а також розроблено рекомендації щодо включення до плану методичної роботи академії

та роботи «Школи педагогічної майстерності» низки занять щодо підготовки викладачів до формування ППК. Зазначена підготовка науково-педагогічних працівників, а також командирів структурних підрозділів до формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників повинна проводитись систематично, кожен навчальний рік у рамках методичної роботи ВВНЗ. Така необхідність пояснюється зміною викладачів загальновійськових і військово-спеціальних дисциплін за умов переходу курсантів з курсу на курс, плинністю кадрів та систематичною плановою ротацією офіцерського складу.

Висновки. Таким чином, розроблений, запропонований і перевірений у ході формувального експерименту комплекс заходів щодо впровадження обґрунтованих раніше педагогічних умов формування ППК в освітній процес ВВНЗ дозволить забезпечити якісну психолого-педагогічну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності.

У ході подальших досліджень варто приділити увагу питанням адаптації і впровадження запропонованих умов та заходів в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем.

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРА

УДК 378.035

Браніцька Тетяна Ромуальдівна,

доктор педагогічних наук,

завідувач кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Жаровська Олена Петрівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент, кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Актуальність дослідження. Емоційний інтелект (EI) уже визнано ключовим диференціатором у досягненні позитивних результатів в індивідуальній та суб'єкт-суб'єктній взаємодії. Його значення як навички буде